

Các nhân tố: tranh chấp lãnh thổ, biên giới, vai trò của Mỹ, vấn đề bán đảo Triều Tiên, sự nghi ngờ lẫn nhau, sự duy trì và những tàn tích còn sót lại của Chiến tranh Lạnh là những ảnh hưởng tác động đến quá trình hội nhập khu vực ở Đông Bắc Á. NCB đã giới thiệu bài phỏng vấn của Harvard Asia Quarterly với Giáo sư Zhang Yunling, Giáo sư kinh tế quốc tế và Viện trưởng Viện Nghiên cứu Châu Á-Thái Bình Dương và Viện Nghiên cứu Nhật Bản thuộc Viện Khoa học Xã hội Trung Quốc (CASS).



Zhang Yunling là Giáo sư kinh tế quốc tế và Viện trưởng Viện Nghiên cứu Châu Á-Thái Bình Dương và Viện Nghiên cứu Nhật Bản thuộc Viện Khoa học Xã hội Trung Quốc (CASS), Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu Chính sách APEC, CASS; Thành viên của Hội đồng Tư vấn quốc tế, APEC; chuyên gia xuất sắc cấp quốc gia, được Hội đồng Nhà nước vinh danh vào năm 1992, Phó chủ tịch Hiệp hội Nghiên cứu Châu Á-Thái Bình Dương của Trung Quốc, Ủy viên Ban Tham vấn về Trung Quốc tại Hội đồng Hợp tác Kinh tế Thái Bình Dương (PECC), thành viên của Hội đồng Hợp tác an ninh ở Châu Á Thái Bình Dương (CSCAP); Thành viên của Ủy ban Quốc gia về Khoa học xã hội.

**Ngòi phông vùn: Ouyang Bin**

**Ngòi dích: Iacob Koch-Weser**

**Harvard Asia Quarterly (HAQ): Liệu việc tranh chấp quần đảo giữa Ngòi có thể trở thành trở ngại chính đối với hội nhập khu vực ở Đông Bắc Á?**

**Zhang Yunling (ZYL):** Những vấn đề này đã tồn tại một thời gian. Đây không phải là tranh chấp mới. Những khi các nước phát triển, vấn đề căng thẳng nên khá phức tạp. Ví dụ, trong trường hợp quan hệ giữa Nhật Bản và Hàn Quốc, do sự phát triển của Hàn Quốc và do sự lộn mành của chế độ nhà dân tộc, vấn đề đã trở nên nghiêm trọng.

Vấn đề giữa Ngòi là trường hợp điển hình. Khi quan hệ Trung Quốc-Nhật Bản được bình thường hóa vào năm 1978, bên có thể nói rằng lúc đó đã có sự đồng thuận là vấn đề này cần được hoãn lại, mặc dù không có hiệp ước chính thức nào được ký kết, lãnh đạo (của hai nước) đã thoả thuận về vấn đề này. Ông Tiêu Bình nói nên giải quyết vấn đề trong tương lai và phía Nhật không phản đối. Tuy nhiên, trong

quá trình phát triển của Trung Quốc, phía Nhật ngày càng cảm thấy cần yên ổn để này thì không nên.

Khi Mỹ chuyển giao quyền tài phán đối với quần đảo Ryūkyū cho Nhật Bản vào đầu những năm 1970, Mỹ đã nói rõ rằng chỉ trao cho Nhật Bản “quyền tài phán (guanxia quan)” – vốn chỉ quy định sự phân chia do Trung Quốc và Nhật Bản giới quy. Sau việc chuyển giao cho Nhật Bản, chính phủ Trung Quốc đã lên tiếng phản đối với động thái này. Do quần đảo này đã thuộc quyền tài phán của Nhật Bản từ rất lâu, và Trung Quốc cũng đã không phản đối, điều này đã gây ra sự hiểu nhầm rằng quần đảo thuộc về Nhật Bản. Trong thời kỳ, ở Trung Quốc cũng như Đài Loan, phong trào “gìn giữ Ryūkyū (bao diao)” của bao giới lòng xu hướng.

Khi sức mạnh của Trung Quốc tăng lên, áp lực từ trong nước về giới quy tranh chấp ngày càng tăng. Trong những năm gần đây, Nhật Bản cho rằng không hề có sự tranh chấp nào cả, cũng như không quan tâm đến sự tăng trưởng của Trung Quốc. Nhật Bản không đồng ý rằng, do Ryūkyū vốn luôn luôn là lãnh thổ Nhật Bản, nên không có xung đột lợi ích. Hơn nữa tất cả các chính trị gia Nhật Bản đều chấp nhận lập trường này.

Một thời gian ngắn trước đây đã xảy ra sự cố Nhật Bản bắt giữ một tàu đánh cá của Trung Quốc. Lần đầu tiên, Nhật sử dụng pháp luật trong nước để bắt giữ thuyền trưởng tàu đánh cá Trung Quốc, với lý do rằng ông ta đã cấn trên các tàu của Nhật Bản theo hiên nhiệm vụ của mình. Đây là một vấn đề khá nghiêm trọng. Nếu Trung Quốc đồng ý với việc sử dụng pháp luật trong nước của Nhật Bản để đối phó với những tranh chấp lãnh thổ, thì tăng cường với việc Trung Quốc thừa nhận quyền sở hữu của Nhật Bản với Ryūkyū. Nhật Bản không nên làm vậy, và Trung Quốc luôn phản đối điều này. Đảng Dân chủ Nhật Bản (DPJ) đã bắt đầu kêu gọi sự phiêu trong cuộc tranh cãi giữa nhiệm kỳ, do đó, các chính trị gia của họ có thể đã chấp nhận lập trường của chấp này [để làm an lòng cả tri]. Điều này đã đẩy vấn đề tới bế tắc. Tất nhiên, những hành động này làm tổn hại đến mối quan hệ Trung Quốc-Nhật Bản vốn chỉ mới bắt đầu cải thiện gần đây.

Một vấn đề tăng thêm thêm trong trường hợp của các đảo biển Đông. Tranh chấp [lãnh thổ] trong khu vực đã diễn ra trong một thời gian dài. Những lập trường của Trung Quốc về vấn đề này không thay đổi nhiều. Ban đầu Đảng Tiến Bình đề xuất rằng: “Chỉ quyền là của chúng ta, nhưng chúng ta có thể cùng phát triển khu vực với những nước khác (zhuquan guiwo, lianhe kaifa)”. Về cơ bản ông nói rằng chúng ta nên yên ổn vấn đề, trong khi chờ đợi, chúng ta cùng khai thác chung tài

nguyên c̄a khu v̄c. Khi đ̄i u kīn chín mūi, v̄n đ̄ ch̄ quȳn có th̄ đ̄c đ̄m phán và gīi quȳt. Tuy nhiên, vīc Trung Qūc l̄n m̄nh h̄n làm các n̄c khác lo l̄ng r̄ng vīc trì hoãn gīi quȳt v̄n đ̄ s̄ có l̄i cho Trung Qūc. ̄i u này đã th̄i bùng l̄i tranh ch̄p c̄.

Tôi không ngh̄ r̄ng b̄t k̄ tranh ch̄p nói trên nào có th̄ đ̄c gīi quȳt trong th̄i gian nḡn. Ch̄ có ba cách đ̄ làm đ̄i u đó. M̄t cách là chīm đ̄t b̄ng v̄ l̄c. Li u Trung Qūc có đ̄ s̄c m̄nh đ̄ làm đ̄i u đó trong t̄ng lai? Trung Qūc s̄ làm đ̄c, nh̄ng làm nh̄ v̄y s̄ làm thay đ̄i xu h̄ng đ̄a chín tr̄ c̄a khu v̄c. Nó s̄ gây ra nhi u h̄u qū tiêu c̄c, ch̄a k̄ r̄ng nhi u h̄n đ̄o có th̄ chīm gī đ̄c, nh̄ng không gī đ̄c. Vì v̄y, tôi không ngh̄ là Trung Qūc s̄ dùng các bīn pháp nh̄ v̄y mà không cân nh̄c k̄ l̄ng. Không n̄c nào có th̄ gīi quȳt các v̄n đ̄ v̄ ch̄ quȳn m̄t cách đ̄n gīn c̄.

Cách th̄ hai là th̄ng l̄ng. Nh̄ng tình hình bây gī đúng là khá ph̄c t̄p. Các đ̄o ̄i u Nḡ đã thūc quȳn tài phán c̄a Nh̄t B̄n trong m̄t th̄i gian dài. Các qūc gia khác nhau chīm các đ̄o ̄ Bīn ̄ng, và ḡn nh̄ không có đ̄o nào vô ch̄. Trong nh̄ng tr̄ng h̄p này, ch̄ng n̄c nào khi đã chīm đ̄ng m̄t h̄n đ̄o s̄ t̄ b̄ ch̄ quȳn c̄a mình ̄ đó. Vì v̄y, tôi e r̄ng các cūc đ̄m phán c̄ng là m̄t bīn pháp không th̄a đáng. Gīi pháp cūi cùng là mang ra các Tòa án qūc t̄.

Vì v̄y, xét t̄ng th̄, tôi c̄m th̄y c̄ ba cách gīi quȳt tranh ch̄p trên đ̄u không kh̄ thi. ̄i u duy nh̄t có th̄ làm là trì hoãn quá trình vô th̄i h̄n. Nh̄ng s̄ trì hoãn này b̄n thân nó c̄ng có th̄ là m̄t v̄n đ̄. Chúng ta đã th̄y r̄ng các n̄c tham gia s̄ không ch̄u đ̄ng s̄ trì hoãn thêm n̄a v̄ hai v̄n đ̄: đ̄u tiên, làm cho Trung Qūc th̄a nh̄n tình hình hīn nay, và th̄ hai, l̄i kéo M̄ vào nh̄ m̄t đ̄i tr̄ng đ̄ kīm ch̄ Trung Qūc. Tôi th̄y r̄ng đó là m̄t ȳu t̄ nghiêm tr̄ng ̄nh h̄ng đ̄n h̄p tác khu v̄c và th̄m chí c̄ quan h̄ song ph̄ng.

̄ng th̄i, chúng ta nên th̄a nh̄n s̄ phát trīn kinh t̄ nhanh chóng c̄a Trung Qūc đã làm gia t̄ng s̄ ph̄ thūc l̄n nhau trong khu v̄c. Trong l̄nh v̄c kinh t̄, Trung Qūc là th̄ tr̄ng chính đ̄i v̄i h̄u nh̄ t̄t c̄ các thành viên c̄a khu v̄c. Trung Qūc c̄ng c̄n phát trīn m̄t cách hòa bình, và càng có nhi u th̄i gian đ̄ phát trīn hòa bình càng t̄t. Các n̄c khác c̄ng có th̄ không hy v̄ng kh̄i m̄o m̄t cūc chīn tranh v̄i Trung Qūc. Vì v̄y, b̄t k̄ đó là vì l̄i ích kinh t̄ hay vì s̄ ̄n đ̄nh đ̄a chín tr̄, c̄ng nh̄ gia t̄ng s̄c m̄nh c̄a Trung Qūc, h̄p tác s̄ đ̄c ̄u tiên h̄n là đ̄i đ̄u.

Trong nhng thp k g n đây, h p tác trong khu v c rõ ràng đã đ c t ng c ng b ng nhiu cách. M c dù s ti n b này không th b ng h i nhp khu v c t i châu Âu, song m t s khuôn kh h p tác đã đ c xác l p. Thông qua các tác đ ng xoa d u c a các khuôn kh nhiu t ng l p, m t s cân b ng l n nhau đã đ c nuôi d ng trong khu v c v i nhng l i th riêng c a mình. Nó cho phép t t c các n c tham gia. Thông qua c ch này, nhiu v n đ c có th đ c đ t lên bàn ngh s và th o lu n d a trên l i ích các bên. M i ng i c n hòa bình và n đ nh.

Trung Qu c và Nh t B n đã l n ti ng v i nhau v v n đ đ o i i u Ng t sau v tàu cá. Sau khi ng dân đ c th, m i th th m chí còn t i t h n. Nhng đ ng th i, hai n c v n đang tìm ki m m t s n đ nh. T i H i ngh Á-Âu vào ngày 3 tháng 10, Th t t ng Ôn Gia B o v n g p Th t t ng Naoto Kan. C hai tái kh ng đ nh ch quy n c a h đ i v i qu n đ o i i u Ng. Hai bên c ng đã quan tâm đ n vi c ph c h i đ i tho i c p cao, c ng nh đàm phán Trung-Nh t v tranh ch p i B i n Hoa ông.

H p tác i châu Á có đi m n i b t khác v i i châu Âu v m t n n t ng. Châu Âu đã đi qua hai cu c th chi n, nên không ai có th ch u đ ng thêm m t cu c chi n tranh n a. S đ ng thu n đã khá rõ ràng: b n không th chi n đ u n a, vì v y b n c n ph i tìm m t c ch đ phòng ng a chi n tranh. M c tiêu cu i cùng là chính tr, nhng h i nhp kinh t đ c th c hi n tr c tiên. i u này d n d n c ng c c s cho s th ng nh t v chính tr. ã có c m t s nh t trí và m t đ ng l c đ đi theo con đ ng đó.

Tuy nhiên, n n t ng cho s h p tác i châu Á là khác. Chi n tranh l n h chia r i châu Á m t th i gian dài, khi nó k t thúc, ph n l n các chia r i đó đã đ c hàn g n, nhng không bi n m t hoàn toàn. Vì v y, h p tác an toàn trong l n h v c chính tr không ph i là m t m c tiêu đ c xác đ nh rõ ràng. Kinh t là m t trong nhng c s cho s đ ng thu n, vì nó không ng ng thúc đ y s ph thu c l n nhau trong khu v c. Khi cu c kh ng ho ng tài chính châu Á n ra vào n m 1997, các cu c đàm phán gi a ASEAN và các qu c gia ô ng B c Á đã đ c t ch c. M c dù s đ ng thu n ki u đó có t n t i, song các n c trong khu v c có nhng cách hi u r t khác nhau v nhng vi c c n làm m t khi nó b t đ u đ c th ch hoá, ví d nh: cu i cùng thì nên thi t l p lo i c ch nh th nào? Và nhng khuôn kh c b n c a nó là gì?

Mc dù chiq tranh lnh đã kt thúc, nhng thc t là nhng bt đng v v n đ quân s v n kéo dài. Tôi s không có gi pháp ng n h n cho v n đ này. Nhng n l c h p tác an ninh khu vc hi n t i phi tìm ra đ c nhng bt đng hi n có, và đng th i phi phát trin c ch m i. Đây là cách thc c b n đ kt n i gi a các phát trin m i và c. Tuy nhiên, nh h ng v n có c a các bt đng c v n còn r t m nh.

Khi các khuôn kh khác nhau cùng t n t i, có s linh ho t h n, và do đó có nhi u không gian h n cho các khuôn kh h p tác. Ít nh t, có m t n n t ng và m t c ch, do đó khi m t v n đ phát sinh, t t c m i ng i có th t p h p l i và bàn lu n v nó. Và m t khi t t c m i ng i lên ti ng, nó không còn là v n đ gây tranh cãi nh v y n a, b i vì nó không phi là m t v n đ đang đ c đàm phán; đng h n, nó đang đ c th o lu n thông qua đ i tho i, t t c m i ng i s cùng tìm ki m m t gi pháp. Có m t nh c đi m ở đây, b i r t khó tìm ra m t gi pháp th ng nh t cho m t s vi c nh t đnh. Mc dù v y, tôi v n c m th y xu h ng tham v n và h p tác là t i quan tr ng. Nói cách khác, có m t c m nh n v l i ích t p th d a trên t duy chi n l c v mô v hi n tr ng n đnh. ó là v n đ chính.

**HAQ: Ông có ngh r ng ba quc gia l n t i ông B c Á c n phi hi nh p nh ki u EU và ASEAN không? Hay là nhng khuôn kh h p tác hi n t i t t h n?**

**ZYL:** Tôi ngh r ng s khó cho vùng ông B c Á ti p c n theo cách nh EU hay ASEAN, nhng khu vc này c n m t khuôn kh h p tác. B c đ u tiên là phát trin m t khuôn kh bao g m Trung Qu c, Nh t B n, Hàn Qu c, và các quc gia ông B c Á khác. B t đ u t ki u đ i tho i đ n gi n, và sau đó đ n đ n phát trin t “cu c h p khi n sáng” t i “cu c g p chi u đ i” và r i thành “cu c h p đ c l p”. N m nay, chúng tôi đã nh t trí l p ra Ban th ký cho H i ngh th ng đnh Trung Qu c-Nh t B n-Hàn Qu c. V trung h n, ít nh t, m c đích c a c ch này không phi là đ x lý các m i quan h ở ông B c Á, hay th m chí gi a Trung Qu c, Nh t B n, và Hàn Qu c. Đây là m t cách đ phi h p đ i tho i, không phi là m t c ch gi pháp quy t tranh ch p. B n có th g c l i m t s tranh ch p ch a đ c gi pháp quy t - chúng có th đ c x lý song ph ng. Nhng đó là n i đ tìm ki m s h p tác.

Tôi ngh rng Hi ngh thng đnh Trung Quc-Nht Bn-Hàn Quc s không đn đn các lo i hình hi nhp nh chúng ta đã th y ASEAN. M t s ng i nói là có th, và n u nh v y, tôi s chào đón nó. Nhng cá nhân tôi cho rng th i gian t i, các cu c h p này s không đ c p các v n đ ngh s b c thi t.

Khi c n thúc đ y h p tác ASEAN B c Á sâu s c h n, có m t s các y u t không xác đnh đ c. u tiên là s thi u rõ ràng v v i c làm th nào đ s a đ i các m i quan h hi n có gi a các n c trong khu v c. Ban đ u, Nht Bn tr i d y, và Trung Quc suy yếu; nay Trung Quc đang tr i d y, và Nht Bn có th đang đ n đ n suy yếu. M i quan h k i u này c n có th i gian đ ph i h p.

Th hai, n n t ng đ a chính tr t ng th ASEAN B c Á là không rõ ràng, đ c bi t là liên quan đ n bán đ o Tri u Tiên. S khó phát tri n h p tác n u không có Hàn Quc tham gia: v n đ B c Tri u Tiên nh h ng đ n bán đ o Tri u Tiên, v n đ bán đ o Tri u Tiên đ n l i t nó l i nh h ng đ n m i quan h gi a các n c l n trong khu v c; và đ i u này nh h ng đ n nhng n l c đ đnh hình l i c u trúc bao trùm v n đã đ c hình thành trong khu v c t Th chi n II.

Trung Quc, Nht Bn, và Hàn Quc hi n đang làm v i c theo hai h ng. u tiên là đ tìm ki m h p tác và đ i tho i v các v n đ song ph ng, khu v c và toàn c u. Nhng h c ng t ng c ng h p tác trong l nh v c kinh t, do ba qu c gia có ba n n kinh t khá g n bó. Ví d, c p đ không chính th c, m t nghi n c u đã đ c t i n hành trong b y n m nay đ thi t l p Khu v c Th ng m i T do (FTA) gi a ba n c. N m nay, các quan ch c chính ph đang đ i đ u trong nghi n c u này, các quan ch c, doanh nhân, và các h c gi c ng cùng tham gia. Lôi kéo đ c các chính ph ch p nh n sáng ki n này là m t b c t i n l n, th m chí không đ tí nào.

Nhìn chung, tình hình đang thay đ i t t h n. Ngay t đ u, Trung Quc đã liên t c yêu c u r ng các FTA đ c đàm phán càng s m càng t t. u t và hàng hóa t Nht Bn và Hàn Quc đã có m t th i gian r t d dàng thâm nh p vào Trung Quc, nhng có nhi u tr ng i đ i cho hàng hóa Trung Quc nh p kh u vào Hàn Quc và Nht Bn. Do Trung Quc quan tâm đ n v i c thâm nh p vào nhng th tr ng này, nên Trung Quc hy v ng có th s d ng m t dàn x p mang tính h th ng đ đ t đ c quy n thâm nh p bình đ ng. Hàn Quc ch m tr trong v i c đ a ra b t k l i h a h n nào v đ ngh này. Nhng g n đây, Hàn Quc đã tr n ch đ ng h n và đã s n sàng tham gia vào các cu c đàm phán song ph ng. ó là do sau khi Trung Quc và ài Loan ký k t Hi p đnh khung h p tác kinh t (ECFA), hàng hóa Hàn Quc r i vào th b t l i [t i th tr ng Trung Quc]. Hàn Quc, do đó, hy v ng

s đt đc mt th a thu n đ hàng hoá c a mình có th thâm nhp th trng đđi l c theo cùng mt đđiu kho n nh hàng t ài Loan. Mt v n đ n a trong lnh vlc kinh t là c u trúc khác bi t gi a các n n kinh t c a Nh t B n, Hàn Qu c, và Trung Qu c. i u này phát sinh t c p đ phát tri n khác nhau. M i n c đ u mu n b o h các ngành y u kém c a mình: Nh t B n và Hàn Qu c, là lnh vlc nông nghi p, c ng nh mt s b ph n trong ngành ch t o v n tr c đây có tính c nh tranh. S b o h trong n c m nh m h n nh ng lnh vlc này.

Nh ng nhìn chung, khi ti n v phía tr c t t s đt đc cái gì đó. Các cu c đàm phán liên quan đ n s ph i h p đ u t v n ti p t c, và n u m i vi c di n ra su n s, các n c có th ký t t vào mt k h ch s th o trong lnh vlc này ngay n m nay. N u h làm v y, sau đó có th xúc ti n th o lu n v hàng hóa và th ng m i.

Xét t ng th, t t nhiên, s ti n b không đt đc nhanh chóng nh d ki n ban đ u – vì liên quan đ n nh ng nh n t chính tr, và khi tình hình x u đi, nh ng nh n t này có th c n tr s ti n b trong kinh t h p tác. Ngoài ra, có nh ng v n đ liên quan đ n M, vì c Nh t B n và Hàn Qu c đ u là đ ng minh c a M. y m nh th ch hóa các c ch v i Trung Qu c có th nh h ng đ n m i quan h v i M. K t qu là, M có th c nh giác h n.

### **HAQ: M đóng vai trò gì trong v n đng đ a chính tr c a òng B c Á?**

**ZYL:** Hoa K là mt y u t không th thi u trong h p tác cho c òng Á, ch không ch òng B c Á. N u Hoa K can thi p quá nhi u, s gây tác đ ng ph. Hay nhìn cách khác, s hi n di n c a M h n ch các ho t đng c a các đ ng minh c a M.

Lý t ng nh t, òng Á s phát tri n c ch riêng cho h p tác trong khu vlc. òng Á có th c c u l i các quan h c a khu vlc v i Hoa K, c ng gi ng nh Châu Âu đã làm đc v i Hoa K trong quá kh. Châu Âu t ng c ng k t c u bên trong khu vlc, phát tri n t mt nhóm thành Liên minh châu Âu. M và Châu Âu thi t l p h p tác thông qua Hi p c i Tây D ng.

Nh ng khu vlc òng Á khá ph c t p. S tr i d y c a Trung Qu c là mt y u t, nh ng quan tr ng h n là lo ng i c a M r ng khu vlc òng Á có th t h p tác và



lo i tr M. i u này s nh h ng đ n l i ích chi n l c c a M và làm suy y u nh h ng c a M trong khu v c. Hoa K không mu n th y b t k h p tác nào ở ông Á mà không có tham gia c a M. Nhi u quan ch c ng i M đã và đang nh c đi nh c l i v n đ này.

Tôi đã h i m t s chuyên gia và các quan ch c M v đ i u này, và h đã nói r ng không có nhu c u c b n v h p tác n i b ông Á, b i vì M s ti p t c b o h cho khu v c. ày, t t nhiên, là l i ích c a M. Theo tôi, t l i ích c a ông Á, nhi u v n đ ch có th đ c gi i quy t và th ng l ng gi a các n c ông Á v i nhau. M t khi Hoa K tham gia, m i vi c s khó kh n h n b i vì r t cu c thì M có nh ng l i ích chi n l c bên ngoài c n tính đ n.

S h i n di n c a M ở ông Á là m t th c t. M có nhi u đ ng minh và có nh h ng r t l n. H n th n a, áp l c vô hình v s tr i d y c a Trung Qu c đã khi n m t s n c hy v ng r ng Hoa K s là đ i tr ng v i Trung Qu c. N u Hoa K c c gi ông Á trong khuôn kh do mình t o ra và si t ch t các m i quan h v i các đ ng minh, m i th s tr nên ph c t p h n.

Trong nh ng n m g n đây, Nh t B n và Hàn Qu c đã n l c th c s đ thoát kh i vòng ki m soát c a M. Khi Yukio Hatoyama lên n m quy n ở Nh t B n, ông hy v ng thi t l p m t m i quan h cân b ng gi a châu Á và M. Ông ta đã t ch c r t s m. T ng t v i Hàn Qu c. Các chính ph c a Kim Dae-Jung và Roh Moo-hyun đã n l c thoát kh i ki m soát c a M đ đ c l p x lý các m i quan h B c-Nam (Tri u Tiên) và l y l i th m quy n ch huy th i chi n v v. Nh ng chính ph Lee Myung-Bak đã m t l n n a ch n chính sách thân M, ph nh n nh ng n m tháng n l c đó. Hoa K rõ ràng là đã có m t s nh h ng t i các s ki n này.

**HAQ: i u đó có ngh a r ng các n l c c a nh ng n c này đ t gi kho ng cách v i Hoa K là không th c t? Ho c đ i u đó có ngh a r ng Hoa K có nhi u s c m nh đ áp đ t quy n ki m soát?**

**ZYL:** Hoa K không có quá nhiu s c m nh đ áp đ t s ki m soát, nhng s ch là v n đ th i gian tr c khi Nh t B n và Hàn Qu c t thoát kh i M . Trong tr c h p c a Nh t B n, m t s phe nhóm trong n c đã nói “không” v i Hoa K k t nhng n m 1960. Chính ph Hatoyama c ng là đ i di n c a xu h ng này. Không có qu c gia nào mu n b ki m soát b i m t qu c gia khác mãi mãi. Tuy nhiên, M lo ng i r ng thay đ i hi n tr ng s d n đ n m t vai trò lãnh đ o trong khu v c. Vì v y, tôi nói r ng Hoa K can thi p quá nhiu, và đ i u đó có tác đ ng tiêu c c đ n khu v c.

M t khác, t t c các n c trong khu v c, bao g m Trung Qu c, v c b n đ ng ý r ng Hoa K c n là m t ph n c a quá trình h p tác c ô ng Á, đ c bi t là m t n c thành viên trong h i ngh th ng đ nh ô ng Á. V nguyên t c b n hoàn toàn có th ph nh n đ i u này, nhng đây v n là m t th c t không th tránh kh i. Nh tôi đã đ c p tr c đó, nhiu ng i hy v ng r ng Hoa K có th đ i tr ng v i Trung Qu c.

Vì v y, hi n nay, có nhiu hình th c h p tác c ô ng Á. Thông qua các khuôn kh ASEAN +1 và ASEAN +3, chúng tôi ti p t c phát tri n h p tác ch trong n i b khu v c, do không có M . M có th t qu n lý nhng quan h c a mình v i khu v c, và Trung Qu c c ng có th làm nh v y. M t khác, t i H i ngh Th ng đ nh ô ng Á có khuôn kh l n h n đ k t h p M và Nga. H i ngh th ng đ nh ô ng Á có th tr thành m t di n đ n hi u qu c quy mô l n cho các n c l n th o lu n các v n đ chi n l c.

Do s hi n di n c a Hoa K là m t th c t, chúng tôi hy v ng r ng M có th đ ng vai trò xây đ ng. Nhng đ i u đó s không nh t thi t lúc nào c ng đ ng - M có th dùng s c m nh đ xây đ ng h p tác trong khu v c theo l i ích riêng và tham v ng c a M . N u là nh v y, s d n đ n xung đ t l i ích không ch v i Trung Qu c, mà còn v i ASEAN. T t c m i th mà ASEAN đã th c hi n đ u xoay quanh m t c u trúc khu v c cân b ng do M d n đ u.

Trong nhng n m 1990, [T ng th ng M] Bill Clinton đã bi n APEC thành m t h i ngh th ng đ nh do M d n đ u. [Th t ng Malaysia] Mahathir bin Mohamad đã t ch i tham gia nh m t c ch ph n đ i s lãnh đ o c a Hoa K. Sau đó, Mahathir

đ̄ xūt thành l̄p H̄i ngh̄ Kinh t̄ ōng Á (EAEC), và đ̄ nh̄n đ̄c h̄ tr̄ t̄ ASEAN. H̄n n̄a, khi các n̄c ASEAN tham gia APEC, h̄ đ̄ th̄ng nh̄t nguyên t̄c là APEC kh̄ng đ̄c làm suy ȳu các khuôn kh̄ hōt đ̄ng c̄a ASEAN. T̄ng t̄ nh̄ v̄y, khi H̄i ngh̄ Th̄ng đ̄nh ōng Á đ̄c m̄ r̄ng, m̄t đ̄u đ̄ đ̄c nh̄n m̄nh r̄ng ASEAN s̄ v̄n ̄ v̄ trí đ̄u t̄u.

Các qūc gia ASEAN có th̄ công khai kh̄ng đ̄ng ý v̄i Hoa K̄ n̄u h̄ nh̄n nh̄n đ̄ là m̄i đ̄e đ̄a đ̄i v̄i quȳn lãnh đ̄o c̄a ASEAN. Các n̄c ASEAN hoan ngh̄nh s̄ tham gia c̄a M̄, nh̄ng h̄ v̄n c̄nh gīc v̄ vai trò t̄ng lai c̄a M̄. M̄i vīc dīn ra th̄ nào ph̄ thūc vào khu v̄c và c̄ hành đ̄ng c̄a Hoa K̄. N̄u Hoa K̄ quá quȳt đ̄oán và m̄nh m̄, s̄ kh̄ng ai vui v̄ c̄, và đ̄u này s̄ đ̄p t̄t t̄t c̄ các trīn v̄ng cho s̄ phát trīn c̄a H̄i ngh̄ Th̄ng đ̄nh ōng Á.

**HAQ: ōng ngh̄ r̄ng cūc xung đ̄t Trīu Tiên s̄ có tác đ̄ng gì đ̄n khu v̄c hóa và h̄p tác ̄ ōng Á?**

**ZYL:** Có hai m̄t c̄a v̄n đ̄ ̄ đ̄y. M̄t là s̄ chia c̄t c̄a bán đ̄o Trīu Tiên. ̄īu này bao ḡm B̄c Trīu Tiên và tranh ch̄p ch̄a đ̄c gīi quȳt c̄a h̄ v̄i M̄. Trong th̄i Clinton, nḡi ta đ̄ s̄n sàng gīi quȳt nó, nh̄ng ch̄ là t̄m th̄i. Sau v̄ 11/9, có thay đ̄i l̄n trong v̄n đ̄ng đ̄a chính tr̄ khu v̄c mà k̄t qū là m̄i quan h̄ M̄-B̄c Trīu Tiên x̄u đi. Hoa K̄ tuyên b̄ B̄c Trīu Tiên là m̄t ph̄n c̄a Tr̄c ma qū, và B̄c Trīu Tiên đ̄ phát trīn h̄t nh̄n. Ý t̄ng đ̄m phán sáu bên mang l̄i m̄t cách gīi quȳt v̄n đ̄ m̄i. Tuy nhiên, sau khi chīn h̄m Cheonan b̄ đánh chìm, tình hình đ̄ c̄ng th̄ng tr̄ l̄i.

C̄n ph̄i có nh̄ng t̄m nh̄n r̄ng h̄n v̄ cách gīi quȳt nh̄ng v̄n đ̄ này. Chīn tranh l̄nh đ̄ k̄t thúc lâu r̄i – ch̄ng l̄ kh̄ng th̄ tìm th̄y m̄t cách đ̄ bình th̄ng hóa m̄i quan h̄ gīa Hoa K̄ và B̄c Trīu Tiên? ̄ó ch̄c ch̄n kh̄ng ph̄i là kh̄ng th̄. Nh̄ng ngay bây gī, tranh ch̄p đ̄ng dīn ra kīu “Con gà và qū tr̄ng”: m̄t m̄t, M̄ nói r̄ng m̄i quan h̄ s̄ đ̄c c̄i thīn ngay khi B̄c Trīu Tiên t̄ b̄ v̄ khí h̄t nh̄n, m̄t khác, B̄c Trīu Tiên l̄i lo s̄ vīc t̄ b̄ v̄ khí h̄t nh̄n s̄ làm h̄ ̄ th̄ ȳu, h̄ mūn c̄i thīn quan h̄ tr̄c và ch̄ sau đ̄o m̄i t̄ b̄ tham v̄ng h̄t nh̄n. V̄ v̄y, tôi e r̄ng b̄ t̄c này s̄ kéo dài h̄u nh̄ kh̄ng có k̄t thúc. Chúng ta ph̄i nh̄ đ̄n các n̄ l̄c chung và quay tr̄ l̄i đ̄m phán sáu bên.

May m̄n thay, t̄t c̄ m̄i nḡi đ̄ đ̄ng ý r̄ng m̄i quan h̄ c̄n ph̄i đ̄c bình

thng hóa và c i thi n, và h ng h trao đ i vi n tr đ h tr cho phi h t nhân hóa. Sau hàng loạt t i n b , chúng ta ph i tr v th a thu n ban đ u đã đ t đ c và cùng nhau th c hi n các b c t i p theo.

M t kia c a v n đ chính là b n thân B c Tri u Tiên. Vì đã b c ô l p trong m t th i gian dài, môi tr ng qu c t đã tr n nên r t không thu n l i đ i v i n c này. Các v n đ trong n c c a B c Tri u Tiên v n còn không rõ ràng đ i v i quan sát viên bên ngoài. N n kinh t kém phát tri n, n u có m t cú s c ngo i sinh và chính ph m t ki m soát, có th làm thay đ i v n đ ng đ a chính tr p ph m vi r ng h n.

Theo quan đ i m c a Trung Qu c, bán đ o Tri u Tiên là cánh c a k bên, do đó, Trung Qu c có quy n l i đ c bi t đ ó. Trung Qu c đã luôn ch đ ng trong vi c thúc đ y phi h t nhân hóa và bình th ng hóa quan h ngo i giao. Trung Qu c đang quan sát sát sao v s n đ nh đ đây. Trung Qu c hy v ng là B c Tri u Tiên s c i cách và phát tri n. Đ đ t đ c đ i u này, d nhiên, Trung Qu c c n s h tr c a Hoa K , Nh t B n, và Hàn Qu c. Tôi ngh r ng n u hoàn c nh cho phép, B c Tri u Tiên s c i cách và m c a, và theo m t c ch h p tác hi u qu , h có th th c hi n phi h t nhân. Khi đ i u ki n chín mu i trong b i c nh qu c t n u B c Tri u Tiên không th c hi n phi h t nhân, s khó c i thi n quan h ngo i giao v i các qu c gia khác, và s không có ch đ phát tri n. Tôi ngh r ng các nhà lãnh đ o B c Tri u Tiên nh n th c rõ v đ i u này.

**HAQ: Trong khi Nh t B n đ xu t “vòng cung t do và th nh v ng” và M đ xu t “phong t a chu i h i đ o” c a Trung Qu c, li u có còn c s đ l c quan v khu v c hóa?**

**ZYL:** Th c t cho th y các chi n l c này không kh thi. Trên th gi i hi n nay không ch đ n gi n chia thành các n c dân ch và phi dân ch. Toàn c u hóa kéo t t c các n c l i v i nhau v các v n đ nh khí h u thay đ i, s d ng tài nguyên, và an ninh phi truy n th ng. Nh ng v n đ này đòi h i s tham gia gi i quy t chung. N u th gi i chia thành các phe phái m t l n n a, tình hình s tr n t i t h n.

N u Trung Qu c “hành đ ng đ n ph ng”, thì Trung Qu c có th d a vào cái gì đ “làm m t mình”? Trung Qu c đã có m t trên toàn th gi i - là thành viên c a các t c qu c t, và t ng c ng nh h ng c a Trung Qu c trong qu n tr toàn c u. Lý

do mà Nḥt Ḅn và Ṃ đ̣ xụt chính sách này là vì Trung Qục đang tṛi ḍy quá nhanh. Khi ṃt ṇc ḷn tṛi ḍy nhanh, ṣ luôn luôn kéo theo ṃi quan tâm, và đ̣u đó có tḥ ṭo ra nhịu ṣ ḅt đ̣nh. Ṭt c̣ chúng ta đ̣u hy ṿng ṛng chúng ta có tḥ xây ḍng các c̣ cḥ khác nhau đ̣ làm gịm ṣ ḅt đ̣nh này và ṃi nguy ḥi mà nó gây ra.

Ngoài ra còn có ṣ khác bịt ṿ giá tṛ và ṿn hóa. Châu Âu và Hoa Ḳ đã ḍn đ̣u tḥ gịi ḥn hai tḥ ḳ, ṿy nên ṿi ḥ ṣ ṇi lên c̣a pḥng ãng đ̣t ra ṃt thách tḥc. ãc bịt liên quan đ̣n ṃt qục gia nḥ Trung Qục ṿn bao g̣m ṃt dân ṣ kḥng ḷ, ṣ lãnh đ̣o c̣a ãng C̣ng ṣn, và ṣ phát trịn nhanh chóng, nhịu ng̣i đã thích nghi ṃt cách khó kḥn. Ṃi ng̣i đã ḅt đ̣u lo ḷng ṿ vịc “ai ṣ có tḥ nuôi ṇi ng̣i Trung Qục”. Nga đã lo ḷng ṛng vịc ṭng c̣ng quan ḥ kinh ṭ ṿi Trung Qục ṣ ḍn ṭi ṣ di c̣ ãt c̣a ng̣i Trung Qục vào vùng Vịn ãng c̣a Nga. Ṣ phát trịn nhanh c̣a Trung Qục c̣ng làm gia ṭng nhanh chóng nhu c̣u ṿ ṇng ḷng và tài nguyên. Nhu c̣u này đã làm quá ṭi ngụn cung toàn c̣u.

Không quan tṛng ḅn nhìn Trung Qục tḥ nào, Trung Qục không tḥ “hành đ̣ng ṃt mình”. Trung Qục cḥ có tḥ phát trịn cùng ṿi ṭt c̣ nḥng ṇc khác.

**HAQ: Các c̣ cḥ ḥp tác ã ãng Á ṿn còn ḷn x̣n. Ṿ an ninh quân đ̣i, ṿn còn nḥng tàn tích sót ḷi c̣a Chịn tranh ḷnh, nḥ trong tṛng ḥp các liên minh gịa Trung Qục-Ḅc Tṛu Tiên hay Nḥt Ḅn-Ṃ-Hàn Qục. Ṃc dù Trung Qục, Nḥt Ḅn, và Hàn Qục ḳt ḥp cḥt cḥ ṿi nhau ṿ kinh ṭ, ṿn còn tranh cḥp lãnh tḥ tḥt ṣ gịa ḥ. Có ḷ đ̣u đó làm cho quá trình khu ṿc hoá ã ãng Á tṛ nên đ̣c đ̄o?**

**ZYL:** Nhịu ṿn đ̣ ṭn ṭi, và ḍn đ̣n nḥng c̣ng tḥng liên ṭc. Nḥng khu ṿc này đã duy trì ṣ ãn đ̣nh liên ṭc ḳ ṭ cụi nḥng ṇm 1990. Không có chịn tranh, và xu ḥng chung là tích c̣c. Ṃc dù Nḥt Ḅn và Hàn Qục là đ̣ng minh c̣a Ṃ, hịn nay có ṃt vài ṃi liên ḳt gịa Trung Qục ṿi Nḥt Ḅn và Hàn Qục. Và ṃc dù cục kḥng họng ḥt nhân Tṛu Tiên đã làm pḥc ṭp các ṿn đ̣, đ̣u này c̣ng ḍn đ̣n vịc ṭo ra c̣ cḥ đàm phán sáu bên, thông qua đó các qục gia ḷn đã ḅt đ̣u ḥi ṭ. Ṇu cḥ nhìn vào nḥng tàn tích và các cục đ̣ng đ̣, chúng ta có tḥ ngḥ ṛng chịn tranh có tḥ x̣y ra ḅt ḳ lúc nào. Nḥng ḅn c̣ng c̣n pḥi xem xét ṛng chúng tôi đã c̣ng c̣ đ̄ng ḳ kḥ ṇng phòng ng̣a xung đ̣t c̣a chúng tôi.

T̄t nhiên, nh̄ng phát trīn ḡn đây là quan tr̄ng. B̄c Trīu Tiên đã phát trīn h̄t nhân, và Trung Qūc đã tr̄i d̄y nhanh chóng. Nh̄ng v̄n đ̄ này đòi h̄i s̄ quan tâm h̄n, và đ̄t ra m̄t th̄ thách đ̄i v̄i lãnh đ̄o c̄a t̄t c̄ các n̄c. M̄c dù v̄y, phát trīn hòa bình v̄n là l̄i ích c̄ b̄n c̄a Trung Qūc. K̄ t̄ khi k̄t thúc Chīn tranh L̄nh, n̄i dung chính c̄a m̄i quan h̄ Trung-M̄ là tránh xung đ̄t và tìm kīm s̄ h̄p tác thông qua đ̄i thōi. Hīn nay, các tranh ch̄p quy mô nh̄ r̄t khó tránh, nh̄ng có th̄ qūn lý đ̄c. M̄t cūc chīn tranh quy mô l̄n hoàn toàn không th̄ x̄y ra.

S̄ tr̄i d̄y nhanh chóng c̄a Trung Qūc đã t̄o ra nh̄ng thách tḥc m̄i, nh̄ng đây tr̄c h̄t là nh̄ng thách tḥc riêng c̄a Trung Qūc. Khi b̄n phát trīn t̄ m̄t n̄c ȳu thành m̄t n̄c m̄nh, b̄n ph̄i đīu ch̄nh các v̄n đ̄ c̄ trong n̄c và qūc t̄. S̄ đīu ch̄nh sai có th̄ t̄o ra nhīu v̄n đ̄. Trung Qūc hīn đang th̄ hīn v̄i th̄ gīi hai m̄t: m̄t m̄t, Trung Qūc là n̄c l̄n th̄ hai th̄ gīi, và có l̄ s̄m tr̄ thành n̄n kinh t̄ l̄n nh̄t; m̄t khác, Trung Qūc là m̄t qūc gia v̄i m̄t dân s̄ kh̄ng l̄ và thu nh̄p bình quân đ̄u nḡi th̄p, ch̄t l̄ng cūc s̄ng th̄p. Trong m̄t sau, Trung Qūc v̄n còn khá l̄c h̄u. Vì v̄y, Trung Qūc đã tr̄i d̄y, nh̄ng ch̄a ph̄i là giàu – và đó là câu h̄i h̄c búa cho m̄t này.

Trong th̄i k̄ sau CTTG II, th̄ gīi đã phát trīn d̄i s̄ lãnh đ̄o c̄a M̄ và châu Âu v̄ chính tr̄, kinh t̄, và an ninh. Do Trung Qūc, ̄n ̄, Brazil, và các qūc gia khác hīn đang tr̄i d̄y, các lūt ch̄i būc ph̄i thay đ̄i. Nh̄ng đīu ch̄nh này s̄ đ̄ đ̄a quȳn l̄i và l̄i ích c̄a các qūc gia đã t̄ng n̄m vai trò lãnh đ̄o.

C̄n ph̄i suy ngh̄ l̄i v̄ s̄ phát trīn cho nhân lōi nói chung. Các qū đ̄o phát trīn trong hai th̄ k̄ qua đã đi theo công nghīp hóa kīu ph̄ng Tây. B̄y gī con đ̄ng này không còn kh̄ thi, b̄i vì ngūn tài nguyên còn l̄i không th̄ nào đáp ̄ng đ̄c nhu c̄u c̄a các n̄c công nghīp m̄i nh̄ Trung Qūc, ̄n ̄ và Brazil. Chúng tôi c̄n ph̄i tìm kīm cách m̄i đ̄ t̄n lên phía tr̄c - nh̄ng nh̄ng cách đó là gì? Chúng tôi c̄n khám phá, và s̄ là m̄t quá trình khó kh̄n. Ví d̄, chúng tôi c̄n ph̄i gīm l̄ng khí th̄i carbon, nh̄ng đīu này c̄ng có th̄ r̄t không công b̄ng v̄i các n̄c m̄i n̄i lên. Các n̄c này ngh̄ r̄ng, “Chúng tôi v̄a m̄i b̄t đ̄u phát trīn, v̄y t̄i sao anh đã būc chúng tôi h̄n ch̄ l̄ng khí th̄i hīn nay?” Nh̄ng không có gì ph̄i bàn - đây là m̄t v̄n đ̄ chung, và b̄n không th̄ mãi d̄m chân trên con đ̄ng c̄. T̄t nhiên, các n̄c công nghīp c̄ng nên n̄ l̄c thay đ̄i, và ph̄i có trách nhīm h̄n. Đó là lí do t̄i sao c̄n ph̄i gīi quȳt cùng nhau nh̄ng v̄n đ̄ này.

Hợp tác Đông Á cũng nên đi con đường mới. Những đó là một con đường dài phía trước với nhiều nút xoắn và ngã rẽ.

Người dịch: **Thanh Bình**

Hieu đính: **Thị Thy**

Bản gốc tiếng Anh đọc [tôi đây](#)

Series đọc biết của tạp chí Harvard Asia Quarterly của Trường Đại học Harvard với chủ đề: "Tranh chấp biên- An ninh hàng hải tại Đông Á", ( [The Disputed Sea – Maritime Security in East Asia](#) ) tháng 12/2010.

**Mọi người chỉ được dẫn đường link mọi thông tin, bài viết trên [www.nghiencuubiendong.vn](http://www.nghiencuubiendong.vn), không được lười khi chưa có sự đồng ý của Ban Biên tập NCB**